

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 9. rujna 2009.

[[Video](#)]

Sveti Petar Damiani

Draga braćo i sestre, u tijeku kateheza ovih srijeda obrađujem neke velike likove ivota Crkve od samih njezinih početaka. Danas bih htio zastati na jednoj od najvanijih osoba XI. stoljeća, svetome Petru Damianiju, redovniku, ljubitelju samoće i ujedno neustrašivom muu Crkve, osobno zauzetom u djelu reforme što su je započeli pape njegovoga doba. Rodio se u Ravenni 1007. u plemićkoj, ali nesretnoj obitelji. Kako je ostao siročić bez oba roditelja, ivio je djetinjstvo koje nije bilo lišeno oskudice i patnje, premda se sestra Roselinda trudila da mu bude majka, a stariji brat Damjan ga je usvojio kao sina. Upravo zato će kasnije biti nazvan Petar Damjanov, Petar Damiani. Formaciju je prvo stjecao u Faenzi a potom u Parmi gdje je već u dobi od 25 godina započeo s podučavanjem. Osim dobrog znanja na pravnome području, stekao je profinjenu stručnost u umijeću pisanja – ars scribendi – a zahvaljujući svojem poznavanju velikih latinskih klasika postao je "jedan od najboljih latinista svoga doba, jedan od najvećih pisaca latinskoga srednjovjekovlja" (J. Leclercq, Pierre Damien, ermite et homme d'Eglise, Rim 1960, str. 172).

Odlikovao se u vrlo različitim knjijevnim vrstama: od pisama do govora, od hagiografija do molitava, od poema do epigrama. Njegova osjetljivost za ljepotu dovodila ga je do pjesničkoga razmatranja o svijetu. Petar Damiani svemir je shvaćao kao neiscrpnu "prisposobu" i niz simbola od kojih treba poći da bi se protumačio unutarnji ivot te boanska i nadnaravna stvarnost. U toj perspektivi, oko 1034. godine, razmatranje o Bojoj apsolutnosti potaknulo ga je da se postupno

odvoji od svijeta i njegovih prolaznih stvarnosti te se povukao u samostan Fonte Avellana koji je osnovan samo nekoliko desetljeća ranije, ali je već bio poznat zbog svoje strogosti. Za izgradnju redovnika napisao je ivot utemeljitelja, svetoga Romualda iz Ravenne, te se istodobno zauzeo za produbljanje njegove duhovnosti izlaući svoj ideal eremitskog redovništva.

Odmah je potrebno istaknuti jednu pojedinost: usamljeni samostan Fonte Avellana bio je posvećen Svetome Kriu, a Kri će biti kršćansko otajstvo koje će više od ostalih očarati Petra Damianija. "Krista ne ljubi onaj tko ne ljubi Kristov kri", tvrdi (Govor XVIII, 11, str. 117) te sam sebe naziva "Petrus crucis Christi servorum famulus" – Petar sluga slugu Kristova kria" (Ep, 9, 1). Petar Damiani Kriu upućuje prekrasne molitve, u kojima otkriva viđenje toga otajstva koje ima kozmičke dimenzije jer obuhvaća cijelu povijest spasenja: "O blaeni Kriu – kliče – časte te, propovijedaju ti i slave te vjera patrijarha, proroštva proroka, mudri senat apostola, pobjednička vojska mučenika i čete svih svetih" (Govor XLVIII, 14, str. 304). Draga braćo i sestre, neka primjer svetoga Petra Damianija potakne i nas da na Kri uvijek gledamo kao na vrhovni čin ljubavi Boga prema čovjeku, koji nam je darovao spasenje.

Za ostvarivanje eremitskoga ivota, taj je veliki redovnik sastavio Pravilo u kojemu snano ističe "strogost samotnjačkog samostana": u tišini samostana, redovnik je pozvan provesti ivot u molitvi, dnevnoj i noćnoj, s produenim i strogim postovima; mora se vjebati u velikodušnoj bratskoj ljubavi i u uvijek spremnoj i otvorenoj poslušnosti prioru. U proučavanju i u svakodnevnom razmatranju Svetoga pisma, Petar Damiani otkriva tajnovita značenja Boje riječi, pronalazeći u njoj hranu za svoj duhovni ivot. U tom smislu on ćeliju samotnjačkog samostana naziva "sobom za primanje gdje Bog razgovara s ljudima". Eremitski ivot za njega je vrhunac kršćanskoga ivota, ona je "na vrhu ivotnih stanja" jer je redovnik već slobodan od navezanosti na svijet i na vlastito ja, "zalag Duha Svetoga i njegova se duša sretno zdruuje s nebeskim Zaručnikom" (Ep 18, 17; usp. 28, 43ss). To je vano i danas za nas, premda nismo redovnici: znati u sebi stvoriti tišinu da bi se slušalo Boju riječ, traiti – da tako kaemo – "sobu za primanje" gdje Bog razgovara s nama: shvatiti Boju riječ u molitvi i u razmatranju put je ivota.

Sveti Petar Damiani, koji je u biti bio čovjek molitve, meditacije, razmatranja, bio je i profinjeni teolog: njegovo razmišljanje o različitim doktrinalnim temama dovodi ga do vanih zaključaka za ivot. Tako, na primjer, jasno i ivo izlae nauk o Trojstvu koristeći već tada, na tragu biblijskih i patrističkih tekstova, tri temeljna pojma koji su postali odlučujućima i za zapadnu filozofiju – processio, relatio i persona (usp. Opusc. XXXVIII: PL CXLV, 633-642; i Opusc. II i III: isto, 41ss i 58ss). Ipak, budući da ga teološka analiza otajstva dovodi do razmatranja unutarjnega ivota Boga i dijaloga neizrecive ljubavi među trima boanskim Osobama, on dolazi do asketskih zaključaka za ivot u zajednici i za same odnose među zapadnim i istočnim kršćanima koji su u toj temi podijeljeni. Pa i meditacija o Kristovome liku ima značajne praktične učinke, budući da je cijelo Sveto pismo usredotočeno na Njega. Sam "idovski narod – primjećuje sveti Petar Damiani – preko stranica Svetoga pisma, kao posljedicu ima Krista na ramenima" (Govor XLVI, 15). Zato Krist, dodaje, mora biti u središtu ivota redovnika: "Neka se Krist čuje u našem govoru, neka se Krist vidi u našem ivotu, neka bude shvaćen u našem srcu" (Govor VIII, 5). Prisna sjedinjenost s Kristom

obvezuje ne samo redovnike, već sve krštenike. U tome i za sebe vidimo snani podsjetnik da ne dopustimo da nas potpuno obuzmu aktivnosti, problemi i svakodnevne brige, zaboravljajući da Isus stvarno mora biti u središtu našega ivota.

Zajedništvo s Kristom stvara ljubav među kršćanima. U pismu 28, koje je genijalni ekleziološki traktat, Petar Damiani razlae duboku teologiju Crkve kao zajedništva. "Kristova Crkva – piše – ujedinjena je vezom ljubavi do te mjere da, kako je jedna u više članova, isto je tako potpuno cijela otajstveno u pojedinom članu; tako da se cijela sveopća Crkva opravdano naziva jedinom Kristovom zaručnicom u jedini, a svaka se odabrana duša, po sakramentalnom otajstvu, smatra potpuno Crkvom". Ovo je vano: ne samo da cijela sveopća Crkva bude ujedinjena, nego bi u svakome od nas trebala biti prisutna svekolika Crkva. Tako sluenje pojedinca postaje "izraz univerzalnosti" (Ep 28, 9-23). Ipak, idealna slika "svete Crkve" kako je prikazuje Petar Damiani ne odgovara – znao je to dobro – stvarnosti njegovoga doba. Zato se nije bojao prozvati postojeće stanje pokvarenosti u samostanima i među klerom i to nadasve zbog prakse davanja investiture crkvenih sluba od strane laičkih vlasti: razni biskupi i opati ponašali su se više kao upravitelji svojih podanika nego kao pastiri duša. Nerijetko je njihov moralni ivot bio daleko od idealnog. Zato je Petar Damiani s velikom boli i tugom 1057. napustio samostan i prihvatio, također uz poteškoće, imenovanje kardinalom biskupom Ostije ušavši tako potpuno u suradnju s papama u ne laki pothvat reforme Crkve. Uvidio je da nije dovoljno razmatrati te se morao odreći ljepote razmatranja da bi pruio svoju pomoć u djelu obnove Crkve. Na taj se način odrekao ljepote samotnjačkog samostana i hrabro je poduzeo brojna putovanja i misije.

Deset godina kasnije, 1607. godine, zbog svoje ljubavi prema monaškom ivotu, dobio je dopuštenje da se vrati u Fonte Avellanu, odričući se biskupije Ostija. No, eljeni mir nije trajao dugo: samo dvije godine kasnije poslan je u Frankfurt u pokušaju da spriječi rastavu Henrika IV. od ene Berte; i ponovno dvije godine kasnije, 1071., odlazi u Montecassino da bi posvetio opatijsku crkvu, dok početkom 1072. odlazi u Ravennu da bi ponovno uspostavio mir s mjesnim biskupom koji je podupro protupapu uzrokujući interdikt nad gradom. Na povratku u svoj samostan, nenadana ga je bolest prisilila da se zaustavi u Faenzi u benediktinskom samostanu Sveta Marija Stara izvan zidina, i tamo je umro u noći između 22. i 23. veljače 1072.

Draga braćo i sestre, velika je milost što je u ivotu Crkve Gospodin pobudio tako snanu, bogatu i sloenu osobu kakva je bila sveti Petar Damiani, a uobičajeno se ne nailazi na tako oštroumna i iva teološka i duhovna djela kakva su ona isposnika iz Fonte Avellane. Bio je istinski redovnik uz neke oblike strogosti koji bi nam se danas mogli učiniti čak i pretjeranima. No, na taj je način od redovničkoga ivota učinio rječito svjedočanstvo Bojega primata i podsjetnik svima da idu prema svetosti, slobodni od svakoga kompromisa sa zlom. On se istrošio, izvrsnom dosljednošću i velikom strogošću za reformu Crkve svoga doba. Darovao je sve svoje duhovne i fizičke snage Kristu i Crkvi, no ostajući uvijek – kako se volio nazivati - Petrus ultimus monachorum servus, Petar, posljednji sluga redovnikâ.

Papin pozdrav hrvatskim hodočasticima na hrvatskom:

Od srca pozdravljam i blagoslivljam sve hrvatske hodočasnike, a posebno vjernike iz upe Svetoga Vida mučenika iz Pitomače te grupu iz Zagreba. Budite oduševljeni za Krista, najvjernijeg prijatelja, koji nas neće razočarati nikada. Hvaljen Isus i Marija!

Copyright © Dicastero per la Comunicazione - Libreria Editrice Vaticana